СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 272. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 21. листопада, 1928. VOL. XXXVI. No. 272. Jersey City, N. J., Wednesday, November 21, 1928. THREE CENTS.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ОТВИРАЄ КОНВЕНЦІЮ

ПРЕДСІДАТЕЛЬ КРИТИКУЄ ВОРОГІВ ЮНІЇ: КАПІТАЛІСТІВ І КОМУНІСТІВ.

НЮ ОРЛІНС, 19. листопада. — Нині отворено тут конвенцію Американської Федерації Праці, найбільшого американського союза робітничих юній.

Отвираючи наради конвенції, предсідатель Федерації Вилієм Грін звернувся з острими словами проти двох ворогів Федерації Праці, а то капіталістичної організації з правої сторони та комуністичної організації з лівої. Згадуючи про капіталістичну організацію Краєве Товариство фабрикантів, він подав, що на послідній конвенції фабриканти закинули Американській Федерації Праці, що вона „загрожує американським інституціям". Грін називає сей закид брехнею та закликує фабрикантів подати хоч один доказ на нього. Тут Грін покликався на рекорд робітничих юній з війни та порівнав з тим рекорд богато фабрикантів, які вживали війни для особистого збогачення, тоді як робітники видавали свої зарібки на закупно „бондів свободи".

Відтак звернувся Грін до опозиції комуністів, згадуючи про одні комуністичні збори в нюйорській галі в Медисон Гарден, на котрих постановлено повісити урядників Федерації Праці „в образі". Грін каже, що се дуже маркантна річ, що сі оборонці робітників не вішають капіталістів, але вішають урядників робітничої юнії. Се дуже маркантна річ, що майже в одній галі капіталісти й комуністи виступають проти уряду робітничої юнії. „Мої товариші", говорив Грін, „видно, ми стали дуже поважними людьми, коли ми провокуємо до виступу проти себе сі дві крайности".

Його заяву приняли збори гучними оплесками.

ГУВЕР ВІДЇХАВ ДО ПОЛУДНЕВОЇ АМЕРИКИ.

НАСАМПЕРЕД ЗАДЕРЖИТЬСЯ В НІКАРАГВІ.

САН ДІЄҐО, Каліфорнія, 19. листопада. — Герберт Гувер, котрий дня 4. марта 1929. року обнимає уряд президента Злучених Держав, виїхав нині звідси на воєнним кораблі Мерілєнді в подорож по републиках середної й полудневої Америки. При відїзді гармати стріляли в його честь 21 разів, як належиться голові держави.

Мерілєнд задержиться насамперед у місті Корінто, в Нікарагві; далі в Бальбоа, на Панамі; відтак в Лімі, в Перу; в Сантіяго, в Чілє. Далі Гувер буде в Буенос Айрес, в Аргентині; в Ріо де Жанейро, в Бразилії; та в Гавані, на Кубі.

СПРАВА ПРИЗНАННЯ СОВЄТСЬКОЇ РОСІЇ ВИСУВАЄТЬСЯ У ВАШИНГТОНІ.

В СЕНАТІ БУДЕ БОРОТЬБА ЗА СЕ, ГУВЕР ВИРІШИТЬ СПРАВУ.

ВАШИНГТОН, 19. листопада. — З огляду на те, що Росія приняла Келогову пропозицію щодо міждержавного договору проти війни, справа признання Росії Америкою поставлена тепер на порядку дня американської політики.

Справу певно будуть дебатувати на засіданню конгресу та сенатового комітету для заграничних справ. Деякі сенатори заявляються за таким визнанням, але другі готові повалити не тільки признанє, але й договір проти війни, якби з ним мало було получене визнанне Росії.

Питанне мабуть буде так вирішене, як постановить новий президент Гувер.

ЧУТЛИВА МАШИНА ДО МІРЕННЯ.

ВАШИНГТОН, 19. листопада. — Бюро Мір подає до відома, що в Америці придумано незвичайно чутливу машину до міренця дрібних віддалєглостей. Машина ся не потребує навіть людського зору, бо мірить при помочи електричного току, а мірить з такою докладністю, що найбільша похибка може виносити лише дві міліонові частини цаля.

Рівночасно Бюро повідомляє, що в робітнях Бюра ведуться тепер нові вдатні проби з добуванням цукру з олію бавовняних зерен.

НЕ ВИДАЛИ НІ ЦЕНТА НА СВОЇ ВИБОРИ.

ВАШИНГТОН, 19. листопада. — Сенатовий комітет для розсліджування виборчих видатків дістав звідомлення від чотирох сенаторів, які кажуть, що вони не видали на свої вибори ні цента. Є ними: Джансон з Каліфорнії; Ла Фолет, поступовець з Вискансина; Грін з Вермонта; та Тремел, демократ з Флориди.

Зате Гавтон, побитий кандидат на уряд сенатора в Ню Йорку, стратив понад 10,000 долярів; Гал, кандидат на сенатора з Вест Верджінії, стратив на невдачну кандидатуру 7,000 долярів.

ВАЙСБОРД ОБЖАЛОВАНИЙ.

НЮ БЕДФОРД, Месечузетс, 19. листопада. — Велика лава присяжних суддів постановила поставити на суд як обжалованих за змову ломати міський закон проти походів 26 провідників ткацьких страйкарів. На чолі листи стоїть Алберт Вайсборд, відомий зі страйку в Петерсоні.

БЕЗРОБІТНИЙ УБИВАЄ ЖІНКУ Й СЕБЕ.

НЮ ЙОРК, 19. листопада. — Джосеф Гилиленд, 62-літний робітник, опинившися без роботи, попав у таку розпуку, що в приступі хвилевого божевілля застрілив свою 52-літну жінку, малощо не пострілив дочку, а відтак застрілив себе самого.

Дочка, 29-літна Агнес Ричардсон, боролася з батьком через три мінути за револьвер. Раз їй уже вдалося вирвати револьвер з його рук, але він знова його схопив. Дочка кинулася втікати на вулицю, а батько стрілив за нею, але не влучив.

Американські Українці протестують проти польських звірств.

PROTEST AGAINST POLISH OUTRAGES.

SOUTH DEERFIELD, MASS., UKRAINIANS PROTEST AGAINST POLISH OUTRAGES.

SOUTH DEERFIELD, MASS., November 16, 1928. — The mass meeting of the Ukrainian Catholic Congregation of Holy Ghost Church sent to the Honor. Frank B. Kellog, Secretary of State, the following telegram:

We regret to learn that, since beginning of this month bloody riots are continued in Lviv, Capital City of Ukraine. Life and property are endangered by enraged Polish mobs. Woman was thrown from third floor to her death. Many are fatally wounded. Authorities are actively assisting Polish rowdies in plundering and demolishing private and public buildings of defenseless Ukrainian inhabitants.

Marshal Pilsudski, former Russian Army officer, of Lithuanian origin and General Haller, an Austrian of German origin, both notorious of their ruthless persecution, are employed by Polish government to oppress Ukrainians under Polish occupation for which late President Wilson was not only responsible but instrumental as well. The United States gave its assent to the decision of the council of Ambassadors, March 14th, 1923, recognizing the Polish occupation of Western Ukraine. The Allies of America inserted in the peace treaty with Poland the clause guaranteeing the racial minorities the freedom of cultural and economic development. Naturally we look up to the signatory powers and especially to American Government as guarantor of our rights in the country of our origin and do hereby most respectfully appeal to the United States of America, to use its power to cause an immediate termination of the atrocious and most unhuman treatment of Polish authorities against the unfortune Ukrainian people in Lviv, Galicia.

Camouflaging its crimes the Polish government prefers charges of treason against forty Ukrainian students and many victims of Polish pogrom are held by authorities for alleged rioting.

Inevitable conclusion from the fact that at present the entire Ukrainian Nation is being oppressed by four different occupants; Poland, Roumania, Russia, Chechoslovakia, where over thirty millions of homogeneous people waste culturally and economically, is that such a nation must be loaded with vast possibilties for another war.

Ukrainian Catholic Congregation of Holy Ghost Chuch of South Deerfield, Mass.:

John Kostiuk, Chairman;
Theodore Tynkowich, Treas.;
Paul Sysun, Sect'y.

UKRAINIANS OF ERIE, PA., IN PROTEST AGAINST POLISH ATROCITIES.

ERIE, PA., November 14, 1928.— The American citizens of Ukrainian decent, assembled at a mass meeting, sent to the Honorable Frank B. Kellog, Secretary of State, the following telegram:

"Galicia, the western part of the country of our origin, has again become an arena of most merciless national persecutions. On November the first, the anniversary of proclamation of Ukrainian independence, a procession was arranged by the Ukrainians to cemeteries to decorate the graves of fallen heroes of the war of independence. The procession was attacked by Polish mobs and police. In firing, more than hundred persons were wounded, many fatally. Polish mobs attacked them, sacked, and demolished many Ukrainian houses of private individuals and of public organizations, among them house of fire insurance company, the students' dormitories, that of an enlightenment organization. A Ukrainian woman, by name of Mrs. Filasevitch, was thrown down by Polish mob from the third floor of a building and died as a result of that. All this was done with passive and active assistance of the Polish police and other authorities, who while sacking was in progress were busy arresting the Ukrainian leaders, the victims of the attacks, and threaten the Ukrainians with further arrests and reprisals. We appeal to American Government to use its influence to stop this inhuman practices, unworthy of any cultural nation."

Ukrainian Educational Club: M. N. Hawryliw, V. Podolsky, J. Paroby.

"The Erie Daily Times and Dispatch-Herald" wrote:
ERIEITES SEEK U. S. HELP IN UKRAINIA.

A telegram urging help for the people of Ukrainia has been sent to Frank B. Kellog, Secretary of State, by a group of Erie residents representing the Ukrainin Educational Club, protesting certain conditions in that country.

Among other things, the resolutions recently adopted by the Erie organization, charge lack of protection from the Polish government following mob attacks and destruction of property and request that the American Government "use its infiuence to stop these inhuman practices, unworthy of a cultural nation, and rescue the people from threats of further arrests and reprisals."

ДЮЇ ВЕРНУВ ДО ВАРШАВИ.

Американський фінансовий дорадник для Польщі Чарлз Дюї, вернувши з Москви до Варшави, заявив, що їздив приглянутися совітським відносинам і бачив, що там люде здорово виглядають та охочі купувати товари.

СТЕРИЛІЗАЦІЯ МАЛОУМНИХ.

Головна рада швайцарського кантону Вод, яка засідає в Льозанні, одноголосно ухвалила закон про стерилізацію (обезплоднення) малоумних та божевільних. На основі того закона уряд може наказати відповідну операцію хворих на умі жінок і чоловіків, після якої вони не могли би більше мати дітей. Очевидно, таку операцію мусять раньше признати конечною лікарі-спеціялісти. Думають, що й инші кантони підуть за приміром Вод.

ОПЕРОВИЙ СПІВАК УКУСИВ ТОВАРИША В УХО.

Підчас вистави опери „Кавалєрія Рустікана" в нюйорській Метрополітен Опера співак Токатіян укусив в ухо товариша Басолю. Роля того вимагала, щоби він се зробив, але досі актори ще сього не грали так реалістично, щоб аж співака мусів бандажувати лікар.

ЯК ПЕ І КУРИТЬ АВСТРІЯ?

Минулого року Австрійці викурили папіросок і сигар краєвого виробу за 355,000,000 шілінгів (біля 400,000,000 зол. польськ.), крім цього спроваджувано тютюн, папіроски й сигари з Єгипту, Туреччини й Англії. Найбільш популярною папіроскою в Австрії є „Мемфіс", що коштує 35 сот. штука. По обчисленню один горожанин в Австрії прокурює 5 проц. свого річного буджету, а 15 проц. пропиває.

СТАРИЙ СКАРБ.

В селі Якубка на Виленщині робітники найшли в полі дві скрині зі золотими та срібними грішми з 17-сотих років. Вартість находки 15 міліонів злотих. Ті міліони помандрували до польського скарбу.

ХАРАКТЕРИСТИЧНИЙ ІНЦИДЕНТ.

Підчас подорожі на Україну голови ради народних комісарів Рикова вагон сальоновий, яким їхав Риков з Харкова до Донбасу, був обліплений відозвами, в яких закликалося до скинення большевицького уряду та відділення України від Москви. Дізнання встановило, що се зробили незнані особи на стації Запоріжжа, де потяг Рикова мав довшу зупинку.

ДЮЇ В СПРАВІ НОВОЇ ПОЗИЧКИ ДЛЯ ПОЛЬЩІ

КАЖЕ, ЩО ПОПЕРЕДНІ ПОЗИЧКИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ. ПРИЇДЕ В СІЧНІ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ, ЩОБ ДОБУТИ ВІД АМЕРИКАНСЬКИХ БАНКІРІВ НОВУ ПОЗИЧКУ.

ВАРШАВА, 19. листопада. — Американський фінансовий дорадник Чарлз Дюї проголосив фінансовий звіт за четвертий річний квартал. У тім звіті Дюї підносить, що стабілізаційний плян функціонує як слід та що буджет за останніх 6 місяців виказує надвишку в сумі 60,000,000 золотих, а Банк Польщі має в касі готівкою 380,000,000 золотих. Дюї твердить, що залізниці функціонують добре, а треба перевести тільки реформу в податковій системі, бо велика промисловість надто обтяжена і не зможе видержати конкуренції з промисловістю заграничною.

Супроти того фінансового стану можна дати Польщі цілком спокійно дальшу позичку і саме за нею приїде Дюї до Америки.

ДРОМОНД ЇДЕ ДО ПОЛЬЩІ.

ЖЕНЕВА, 19. листопада. — Генеральний секретар Ліґи Націй, Сер Ерик Дромонд, вибирається в дорогу до Польщі. По дорозі вступить він до Берліна. Подорож ту вважають за подібну до тої, яку відбуває Гувер.

ДОВГИ НАЙВАЖНІША СПРАВА.

ТАК ЗАЯВЛЯЄ ШТРЕЗЕМАН. КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНА БУДЕ ПЛАТИТИ, АЛЕ ДОВГИ НЕ МОЖУТЬ ОБНИЗИТИ ЖИТТЄВОЇ СТОПИ НАСЕЛЕННЯ.

БЕРЛІН, 19. листопада. — Німецькому міністрови закордонних справ, Ґуставови Штреземанови, справили велику овацію, коли він перший раз зявився в парлямекті, в якім засідають вибрані в травню посли. Штреземан говорив про три найважніші справи: розоруження, евакуацію Надренії і довги. Він підніс, що хоч Льокарно не поступає вперед, то для розорюжного німецького народу Льокарно все ще найліпший вихід. Штреземан піддав острій критиці окупацію Надренії, заявляючи, що французькі жовніри знову докучають чимраз більше населенню і знову окупаційна проблема доводить до нових французько-німецьких терть. Штреземан заявився за тим, щоби відкрити справу репарацій від сваґуації. Репарації є найважнішою справою, але її повинні вирішити аполітичні експерти, а Німеччина готова сплатити все, що буде в її силі.

БРИТАНІЯ ЗМЕНЬШИТЬ ДОВГИ.

ПЕРЕВЕДЕ СПЕЦІЯЛЬНУ УМОВУ З НІМЕЧЧИНОЮ В ТІЙ НАДІЇ, ЩО Й АМЕРИКА ЗМЕНЬШИТЬ СВОЇ ПРЕТЕНСІЇ.

ЛОНДОН, 19. листопада. — Бритійський уряд держався досі формули Балфура, що мусить одержати від європейських держав стільки у звороті довгів, скільки доведеться Англії сплачувати Америці. Та тепер банкирі доряджують змінити це становище і піти Німеччині на зустріч, бо в противному разі захитається фінансова спроможність німецької держави. Супроти цього уряд згідний дещо опустити зі своїх претенсій до Німеччини. На загал панує думка, що коли так поступить Англія, Америка буде змушена рівнож зменьшити і свої претенсії супроти Англії.

ВБИВАЮТЬ ОДНІ ДРУГИХ.

ОДНА РЕВОЛЮЦІЙНА ГРУПА ВИНИЩУЄ ДРУГУ.

БІЛГОРОД, 19. листопада. — Прихильники погибшого генерала Протогерова забили Юрія Нандеса, одного з головних підпор революційного македонського провідника Івана Михайлова. Забито рівнож і адютанта Нандеса. Тепер, як кажуть, наступає черга на самого Михайлова, котрий засуджений на смерть другою революційною групою.

ПАЧКУЮТЬ БРИЛЯНТИ НА ГРУБІ СУМИ.

ПАРИЖ, 19. листопада. — Вже від кількох літ уряд Злучених Держав удержує в Европі спеціяльних агентів, котрі мають слідити за пачкарями брилянтів. З трудом вдалося тепер тим агентам впасти на слід одної такої шайки, що пачкувала брилянти на величезну скалю. З того приводу заарештовано в Ню Йорку Вилієма Беллина, начальника служби на кораблі Беренгарія, який пачкував неоправлені брилянти. Шайка пачкарів мала складатися головно з корабельної прислуги, яка побирала за се 8% вартости перепачкованих брилянтів. Цілова належитість виносила 20%, значить, купці все ще заробляли 12% і могли о стільки продавати дешевше брилянти та в той спосіб лекше конкурувати з иншими купцями.

СОВІТИ ПАДАЮТЬ.

ЛОНДОН, 19. листопада. — В палаті послів заявив капітан Дуглас Гекинг, що совіти не мають сьогодня збіжа на вивіз та що їх кредит постійно спадає вниз. Положення те мусить погіршатися, бо жилва не дописали. Тому нема сенсу торгувати з совітами, коли вони не мають чим платити.

АНАЛЬФАБЕТ ХОЧЕ ДИКТУВАТИ СВІТОВИ.

ВСЕ ЩЕ МРІЄ ПРО СВІТОВУ РЕВОЛЮЦІЮ. Є НИМ, НА ДУМКУ БАЯНОВА, ЙОСИФ СТАЛІН.

ПАРИЖ, 19. листопада. — До Парижа прибув з Москви бувший помічник Сталіна, Б. Баянов, прихильник Троцького. В газетнім інтервю Баянов подає, що в 1919 р. правила совітами Рада Народніх Комісарів, в 1922 р. Політичне Бюро, а в 1924 р. перейшла влада в руки Троцького, Зіновєва і Каменева, а по них став самовладним диктатором Сталін. Баянов каже, що Сталін цілковитий анальфабет, що не має поняття про Маркса, дипльоматію чи державну адміністрацію. Мимо цього він держить усьо в своїх руках і всюди має своїх людей, диктує цілій Росії і думає диктувати світови.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N

ЩО СТАЛОСЯ З ДЕМОКРАТИЧНОЮ ПАРТІЄЮ?

Під таким заголовком помістив нюйорський ліберальний тижневик „Нейшен" цікаву статтю про послідні президіяльні вибори. Стаття пробує розвязати питанне, що жде сю партію з огляду на сей розгром, який вона потерпіла в сьому році.

Що партія находиться в тяжкому положенню, се видно з повиборчої промови Ал. Смита, головного її кандидата, який при тій нагоді вичитав їй порядну лекцію про конструктивну опозицію. Відчуває се й Френклин Рузвелт, нововибраний губернатор нюйорського стейту, який виринув тепер як нова звізда надії для демократичної партії.

Через що програла вибори демократична партія? „Нейшен" каже, що через те, що вона злучила в собі елементи, які злучити не дадуться. Вона опирається на північни Злучених Держав на католиків, противників прогибіційного закона, а на полудни на протестантів, прихильників прогибіційного закона. Словом, вона опирається на назадницькі сили: на назадницькі релігійні почування Айришів на півночи та на старинну ненависть давних панів з полудня до Муринів на полудни. Сього рода спілка довго протревати не може. Скорше чи пізнійше вона мусіла завалитися. Завалилася вона при сьогорічних виборах.

Розбита в середині, спираючися на реакціонерів, вона не могла відограти ролі опозиційної партії. Замісць грати сю ролю, замісць позитивно критикувати републиканську партію, показуючи в кождому случаю, як розвязувати кожду справу, демократична партія старалася кинутися в обійми „великого бизнесу", який вже здавна любився з републиканською партією. Замісць опозиції проти сеї спілки демократична партія всіх сил докладала, щоби доказати, що вона потрафить бути для „великого бизнесу" так само добра, як і републиканська. Звичайно, виборці, чуючи такі залицяння, воліли вже голосувати за старою любовницею „великого бизнесу", як пробувати нову.

„Нейшен" робить з сього заключення, що послідні вибори будуть для демократичної партії страшнійшим ударом, як се на перший погляд видається. Партія з розгрому не піднесеться. Вибори показують, що Америка потребує нового партійного угрупования. Демократична партія втратила своє значіння, бо вона перестала сповняти завдання партії опозиції. Вона стала партією реакції. Двох того рода партій в Америці не треба. В Америці мусять стануть проти себе консервативні й ліберали, і нове партійне угруповання мусить власне протиставити проти себе такі дві партії.

Хто буде другою партією? „Нейшен" не вірить, щоби нею могли стати соціялісти.

ПЕРШІ ВІДОМОСТИ З КРАЮ ПРО ЛИСТОПАДОВІ ПОДІЇ У ЛЬВОВІ

Це комунікати Пресового Відділу Української Військової Організації.

Заокеанські Українці!

Редакції „Нового Часу" і „Діла", як рівнож українські друкарні здемольовані Ляхами. Щоб заокеанські Українці не лишалися без ніяких вісток про останні важні події у Львові, доручили ми нашому пресовому відділови висилати пресові комунікати до ріжних редакцій українських часописів в Злучених Державах і Канаді. Кромі цього доручили ми одній з наших заграничних експозитур висилати телеграми про важнійші події в краю. Тому, що наші засоби не дозволять нам слати телеграми до всіх українських часописів, уважаємо за відповідне слати одну телеграму до одинокого щоденника в Америці „Свободи" та до „Комітету Оборони Політичних Вязнів" у Вінніпегу, сподіючися, що тим способом український загал за океаном довідається в час про краєві події.

1-ий листопад зєднав нас тут всіх Українців, без ріжниці партійних, релігійних чи инших переконань, в одну суцільну громаду. Заокеанські Українці! Хай Вас краєві події та знущання ляцького наїздника над українським народом зєднають рівнож для однодушного протесту перед цілим світом!

Краєві події це доказ живучости революційної думки українського загалу, це доказ успіху кличів Української Військової Організації. Вони є запорукою, що український нарід ніколи не погодиться на ляцьке панування над собою, що мусить прийти кінець знущанням ляцького наїздника над українським народом.

Заокеанські Українці! Ви не смієте збути мовчанкою тих важних подій!

Ставайте в один фронт з краєвим громадянством! Тоді наша побіда прийде скорше!

Львів, дня 2. XI. 1928.

Команда
Укр. Військової Організації.
(Печать).

Комунікат ч. 1.

1. листопада святкували Українці урочисто десятиліття своєї державности. Вечером того дня у Львові біля 10,000 Українців, без огляду на класові і партійні переконання, зібралися на площі греко-католицької церкви св. Юра для релігійно-національної маніфестації. На будинку церкви повівав синьо-жовтий прапор з червоними буквами: У. В. О. — До мас виголосив промову один з членів У. В. О. — В церкви правилася панахида по поляглих в польсько-українській війні борцях за волю України. — По укінченні панахиди уформувалися маси, під проводом соймових послів, в похід на кладовище. Та в тому моменті зявилися сильно узброєні відділи пішої поліції, які загородили походови дорогу, а кінна поліція в повному гальопі вїхала в товпу, випираючи її на церковне подвіря. Почалася правильна вулична боротьба, при чому з обох сторін посипалися численні стріли. Щойно завдяки приходови сильних відділів поліції вдалося їй розпорошити демонстрантів. Ранених поліціянтів було коло 30 (тридцять); скількы по стороні Українців, не вдалося сконстатувати, бо богато ранених не голоситься.

Слід замітити, що того дня рано поліція здирала з камяниць жовто-сині фани та прийшло між нею й малими групами Українців до сутичок, а навіть стрілів.

Сейчас по подіях під церквою св. Юрія зачали польські студенти протидемонстрацію, та удалися під „Академічний Дім" українських студентів, що находиться недалеко цитаделі. Під цей час находилося в домі біля 30 студентів, які постановили ставити опір соткам Ляхів. Українці забарикадувалися і боронили завзято доступу до „Академічного Дому", бо знали, що їх жде по добуттю дому польськими студентами. Посипалися стріли і зачалася правильна боротьба. Польським студентам прийшло в поміч польське військо, що із касарень цитаделі зачало обстріл „Академічного Дому". По якомусь часі прийшли сильні відділи поліції, яким вдалося з трудом обсадити „Академічний Дім". Поліція під претекстом переводження ревізії, грунтовно сплюндрувала „Академічний Дім". Польські студенти мали під „Академічним Домом" біля 15 ранених.

Після того удалася польська товпа, якої число збільшилося до пару тисяч, бо чула за собою охорону поліції і війська, до будинку „Просвіти" в ринку, де здемолювала друкарню та переплетню „Діла" та понищила великі ротаційні машини, та цінні старинні рукописи національного музею. При цьому скинено з другого поверха робітницю-переплетницю. Дальше ляцька товпа понищила всі склепи „Маслосоюза". Польська поліція, хоч мала, подібно як військо, острее поготівля, не перешкаджала у вандалізмі Ляхів та мимо інтервенції українських послів у польської влади, прийшла на місце щойно по годину пізнійше.

На другий день вечером демонстрації повторилися. Польська товпа, заохочувана поведенням поліції минулого дня, використовуючи приїзд ген. Галлера, зібралася у центрі міста та здемолювала редакцію „Нового Часу", українські склепи і ріжні українські інституції, між иншими „Дністер", знищила виставу українських художників, та вибивала вікна у приватних українських домах. По вулицях ходять сильні поліційні патрулі. Львів неначе в облозі. Та поліція не ставляє ніяких перепон польським демонстрантам, ба, що більше: дає їм всюди підтримку.

Не зважаючи на забороны поліції, вдалося зробити знимки зі знищених обєктів, які докажуть цілому світови варварство Ляхів супроти Українців. Дотичні знимки перешлемо Заокеанським Українцям для використання в пропаганді. Українська еміграція в Злучених Державах Америки і в Канаді повинна запротестувати перед цілим світом проти ляцького режиму на українських землях, які з волі антанти дісталися під польське панування, та виказувати варварства Ляхів, доконувані на українському народові.

Постій, 3. листопада 1928.

Комунікат ч. 2.

Положення у Львові є грізне. Польське населення, чуючи за собою не тільки п...ву безкарність, але й повне попертя ляцької поліції і влади, а дальше користаючи з вирештовання всіх активніших Українців у Львові, попало в шал вандалізму та нищення всього, що українське. Хоч знищено вже кількананцять укр. інституцій, йде систематичне нищення дальше. Між иншими **пораз другий** знищено склепи „Маслосоюза"; кромі цього „Центросоюз". В ночі з пятниці на суботу знищено (спалено) трибуни на площі „Сокола-Батька". Ляхи, роззухвалені дотеперішними своїми вчинками, грозять, що спалять будинок „Просвіти", який вже в рр. 1922. пробували висадити динамітом у воздух. Щойно одержали ми непровірені ще відомости, які морозять кров у жилах, що Ляхи повикидали з гробів тіла українських революціонерів і борців за свободу, мж иншими тіло бл. п. Ольги Бесарабової. Українських студентів не допускають ні на университет, ні на політехніку. В часі демонстрацій здирано українським студентам з голови шапки (мазепинки). Що більше, Ляхи лінчують на вулиці особи, що говорять по українськи. Поліція заховується супроти польських демонстрантів та їх вандалізму цілковито пасивно. — За те вона переводить численні арештування між Українцями. Виарештовано весь активнійший український елемент. — Вже першого дня, кромі арештів на площі св. Юра та в „Академічнім Домі" і т. д., поліція виарештувала около 60 Українців, зібраних в „Центросоюзі" на нараді, що мала застановитися над способами, як охоронити укр. інституції перед ляцьким вандалізмом. Арештування тревають дальше.

Ляхи стараються скинути цілу вину за події у Львові на Українців. Польська преса дає всім подіям відповідне освітлення, щоб з них вийшла вина по стороні Українців. — Та чужинна преса, а передовсім німецька, що має у цілій Польщі своїх кореспондентів, констатує обєктивні факти: 1) що Українці не провокували Поляків ні в одному випадку, 2) що польська поліція станула по стороні польських демонстрантів та підпирає вандалізм польського громадянства.

Польські посли зі санаційного табору домагаються від міністра внутрішних справ як найгірших репресій супроти Українців. Зі всіх сторін ідуть домагання розвязання „Соколів", „Лугів", „Пласту", „Просвіт" і т. д., взагалі походу на всі ділянки українського суспільного життя.

Шкоди, спричинені Ляхами, йдуть у мілони. Вулиця Руська у Львові представляє велике діло знищення.

Потрібна негайна моральна поміч, як рівнож матеріяльна цілого українського народу.

Українська еміграція розпочала вже акцію. По ріжних осередках української еміграції відбуваються віча, ведеться інтензивна пресова акція серед чужинців; висилається до компетентних чужинних чинників обєктивні інформації про краєві події. Кромі цього розпочинається економічна акція.

Від української кольонії в Берліні дістали ми повідомлення про відповідну її акцію.

Львів, дня 5. XI. 1928.

Комунікат ч. 3.

Робітниця Філясевичівна, яку скинули Ляхи в часі демольовання переплетні „Просвіти" з поверха, та яка зломала обі ноги і руки, померла. Польські газети пишуть, що вона сама зіскочила з ганку на подвіря перед польськими демонстрантами, що однак минається з правдою.

Вчера відбулося засідання сойму. Прийшло до великих авантур. Від Українців промовляв посол Хруцький. Українці співали в часі засідання сойму „Не пора", почім покинули засідання. Міністер Квятковскі заявив, що поляки не уступлять перед недоторкальністю послів і виарештують їх, як рівнож поведуть репресії проти українського народу.

„Діло" і Новий Час" вже виходять, та поліція під загрозою конфіскати заборонила писати їм більше, ніж це, що пищуть польські часописи.

Перші знимки зі знищених українських інституцій є вже готові і шлемо їх за кордон для використання їх в українській та чужинній пресі. Будемо старатися обслужити ними всі укр. часописи за океаном. Шлемо рівнож ріжні матеріяли, що дотичать вандалізму ляхів.

Українська Військова Організація в Европі повинна по всіх осередках скликати негайно відповідні збори та занятися становище до краєвих подій. Чужинців належить докладно поінформувати про ляцький вандалізм та вказувати, що останні події у Львові це наслідок недодержання мінімальних зобовязань, що їх затягнула Польща супроти Українців та наслідок політики винищення, що її ведуть ляхи у відношенні до українського народу.

Це саме дотичить рівнож української еміграції за океаном, яка повинна начати широку акцію, використовуючи свою пресу та звязки з чужинцями.

Львів, дня 6. XI. 1928.

Свящ. Микола Копачук.

ЗАХІДНА УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛИКА

(Відчит виголошений на Листопадовім Святі).

(4)

Треба отже справді подивляти геройську відвагу і високий ідейний розмах тих провідних українських умів, що так рішучо поважилися будувати державу народови, котрий навіть добре свого імени не знав.

Тимчасом наші вороги й гнобителі, головно Поляки і Москалі, мали і мають свою буржуазію, і свій добре зорганізований міський пролетаріят і вироблену державну традицію. І наш селянин, непривичний і неприготований до того всього, мавби все те перемогти та здобути! Як у школі неприготований до іспиту не видержить, так і неприготований до війни, війни не виграє.

Та всеж таки, без огляду на всі і ще й иниі внутрішні недомагання, наша боротьба о свою державу була би таки увінчалась успіхом якби не **такі противні і ворожі вншні обставини**. Не то що для нас не було ніякої допомоги нізвідки, а навпаки, на нас ішов війною троха що не цілий світ. Якби так Чехи або Поляки мали ті самі трудности, що ми, то й вони не вспіли би вдвигнути своїх самостійних держав. Найвимовнійший примір маємо на високо культурних Німцях в Чехословаччині. Без огляду на те, що їх аж три міліони і без огляду на сусідство такої великої і могутньої німецької держави, їх таки прилучено до чужої держави.

Алеж бо ми і без чужої допомоги були би певно збудували і вдержали свою державу, якби тільки антанта була лишила нас у спокою і не насилала на нас Галера, що розбоєм поневолив нашу Вітчину.

Головну причину упадку Великої України треба по правді приписати також антанті. Бо вона подала большевикам найвидатнішу поміч проти України у виді ріжних білогвардійських експедицій. Виснаживши свої найкращі сили в боротьбі з білогвардійськими бандами Кольчака, Денікіна та Врангля, Україна впала вже легко як здобич в руки большевиків. Колиб антанта була не посилала на Україну білогвардійців, то Україна могла легко відбити напади большевиків. А колиб антанта була спомагала Україну так, як вона спомагала білогвардійців, то сьогодня Україна не лише стояла би певно, але булаби найсильнішою державою на сході Европи.

Коли зважимо всі причини, що завинили упадок Української Національної Републики, вже разом з її Західною Областю, то можемо тепер сміло сказати, що не наша слабість, але **брутальна сила ворогів розбила нашу державу.**

IV.

Теперішне національно-політичне положенне Українців на своїх землях.

В якому положенню находиться наш нарід тепер? Невжеж положенне того, що втратив війну може бути добре? Невжеж може бути добре тому, в котрого хаті бушують розбійники, притоптавши нового господаря? Воно правда, що й перед війною не було нам гаразд, але по війні, коли всі нації, навіть і найменші, добилися самостійности, ми, Українці, не тільки остали без своєї держави, але ще в додатку попали в таку неволю, що гіршої не може бути. Але вже найгірше те, що українську землю ро...шматовано аж на 5 частий. Ідучи з заходу на схід, бачимо насамперед Закарпатську Україну в чеській неволі; дальше, Галичину, Холмщину, Волинь, Підляше і Полісе в польській, а Буковину й Бесарабію під румунським постолом. На Велику Україну поклали свою важку медвежу лапу московські большевики. Вкінці ще великі простори української території на порубежу Радянської України заанектувала Москва до своєї совєтської републики. Як перед війною, так і тепер ми ще ніде свого власного українського горожанства не маємо, а мусимо числитися горожанами держав, що скували наш нарід в кайдани неволі. Ніде не маємо в своїй власности ніодного повіту, ніодного міста. Всі наші культурні установи й економічні інституції залежать від ласки й неласки наших смертельних ворогів. Вони зоружені від голови до ніг, а ми безборонні. Вороги, що держать нас насильно під своїм обухом, обдирають нас зі всіх дібр земських, грабуючи всі скарби нашої землі та плоди праці наших рук і нашого ума, обертаючи весь наш нарід у жебраків.

Не є то ніякою потіхою для нас, що та неволя не всюди однакова, алеж усюди неволя. Найгірше гнобить наш нарід Румунія. За нею ступає тепер Чехословаччина. Які гаразди перебувають Українці під Польщею, се знаємо ми всі аж надто добре.

Ще найбільше можливости на свобідний національний розвиток має **Велика Україна**, яка є ніби самостійною державою в Совєтськім Союзі, хоч та її самостійність є більше номінальна ніж реальна. Чим дальше, большевики все більше затирають окремішність України і помало зводять її до рівня будьякої корінно московської губернії. Про це свідчить казьонне масаджуванне московщини по всіх містах України і недопусканне до формовання окремої української армії. Зміряє до цілковитого знищення української державности постійний штучний і насильний поділ України на яких 10 чужинецьких републик, не виключаючи окремих републик на українській території для циганів, Жидів ба навіть Румунів, хоч фактом є, що ці племена ніде не заслонюють України компактною масою на широким просторі.

Та, без огляду на таке пошматоване української землі і поневолення українського народу, все таки треба признати, що **загальне положене нашого народу є в дечім краще ніж було перед війною.** У війні та революції збудився сплячий велитень, український нарід, котрого імя не то світ, але й він сам ледви тямив, до **національної свідомости**, ба навіть до самобутного **державного життя**. В мирному житті українська національна свідомість булаб ніколи не піднялася так високо і не обходилаб такі широкі маси, як це сталося підчас війни і революції та будівництва своєї держави і боротьби о її істновання.

До того на **Великій Україні** селянство, головна підстава нашого народу, не тільки здобуло землю та відзискало свою рідну школу, але вдодатку позбулося своїх віковічних галапасів, польських та московських поміщиків-дідичів. Радянська Україна, хоч вона й не суверенна держава, всеж таки представляє собою певний ступінь самостійности великої більшости нашого народу. Ця неповна самостійність завше лучша ніж ніяка, бо вона в слушну хвилю скорше може перемінитися **в суверенність**. А за Великою Україною скорше чи пізнійше підуть і инші поневолені українські землі.

V.

Вигляди на будуче.

Отже зі сказаного виходить, що наші вигляди на будуче, хоч і не дуже ще світлі, всеж таки кращі тепер ніж були перед війною, однак лиш під тим **услівєм**, коли наш нарід стане національно ще **більше свідомим** і ідейно ще **більше обєднанем** ніж він став дотепер. Несвідомий нарід не вміє використати своїх прав, а свідомий але роздертий не зможе забезпечити собі самостійного державного життя. От на **примір Закарпатська Україна** має, силою рішення Мирової Конференції в Парижі, найбільшу самостійність між усіми українськими землями, загарантовану міжнародним договором. Отже якби так наші закарпатські Українці в краю і їхні імігранти в Америці були національно свідомі, вони з одного боку могли би навіть дуже легко зберегти і вдержати свою автономію і з другого боку подати моральну й матеріяльну поміч і иншим українським землям. Тимчасом бачимо, що вони **через брак національної свідомости** не вміють і не можуть використати свого корисного міжнародного положення. Хоч їхня автономія є в міжнародних розумінню краще забезпечена ніж „державність Радянської України", Чехи гноблять їх тепер гірше ніж большевики Україну. З цього бачимо, що ще треба дуже богато праці коло національного освідомлення нашого народу, щоби його зробити здібним до використання своїх прав. Бо несвідомий своїх прав і своєї сили не тільки що не вміє придбати собі більше прав і сили, але ще й тратить те, що має.

(Конець буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

CHILDREN OF THE MEMBERS OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ASK YOUR FATHER TO INSURE MENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL YOU IN THE JUVENILE DEPARTASSOCIATION. YOUR PARENTS WILL BE INSURED FOR ANY ACCIDENT TO YOU, AND YOU WILL RECEIVE THE UKRAINIAN JUVENILE MAGAZINE.

СЕЛЯНСЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ В ДАНІЇ.

„Кожда школа є мертва, коли наука починається від букв, а кінчається на книжках, що не мають ніякого звязку з життєвим досвідченням учнів". Так критикував сучасні (перша половина XIX ст.) ґімназії й університети Микола Ґрунтвіґ, визначний громадянин, поет, історик і педаґоґ. На його думку клясичні ґімназії, це „школи смерти", бо їхньою студією є мертві мови. Зновуж вік учнів, значить від 12—18 літ, є найбільш пригожим до шкільної науки, бо організм дитини є ще тоді зовсім нерозвинений. Тоді радше треба би було фізичної науки, ремесла, або познайомлення з явищами природи, а не грецької чи латинської мови.

Ґрунтвіґ знайомить суспільність з своїми поглядами й поволі переводить їх в діло. Найкращий вік для науки — каже він — це від 18—30 р. Ці літа, це цвіт життя; по ньому наступає жниво дозрілого віку. В тому віці учень приходить до школи вже з певним життєвим досвідченням і з свідомістю своєї цілі й тому приймає скорше науку. Напрям, даний в тому віці, задержиться в цілому життю.

Головним предметом навчання вважає Ґрунтвіґ: рідну мову, літературу, мітольоґію, історію, статистику і державне право — все це одначе мусить бути подане в рідній мові.

Ідею Ґрунтвіґа піддержала й поширила данська преса, визначні мужі науки, головно професор університету Хр. Флюр захопилися нею і поволі начинають повставати в Данії селянські вищі школи. Перший селянський університет, заложений Флюром, вже в кілька літ пізніше користав з державної допомоги. Обсяг наук обіймав: городництво, рільництво, рисунки, природничі науки (потрібні для рільника), німецьку й рідну мову, письменство й т. д., кінчаючи співом, пливанням і музикою. В цілости це було загальне громадське виховання, а не фахове. Наука тревала два роки, відтак рік і була овсім безплатна. До школи ходили учні в літах 16—27, а навіть і старші. Всі учні замешкували спільно з учителями один дім і видавали свій часопис.

Селянські вищі школи розвивалися щораз краще і в кілька літ пізніше міністерство освіти зажадало, щоби абсольвенти складали іспити, бо таким чином можуть перейти на вищі школи. Відповідь була відмовна. „Селянська вища школа — писав тодішній настоятель — не має цілі на протязі року приготовити фахівців, лише має приготовуюче завдання. Справа лежить у приготованню учнів до життя і до вищих завдань, а не до инших шкіл. Це, що йому бракує, набуде кожний в міру потреби, коли вийде зі школи із загальним світоглядом".

Поширив і доповнив ідеї Ґрунтвіґа Х. Кольд, котрого можна назвати практиком всього руху. Він піддав думку вчительських зїздів, змінив програму відповідно до обставин і т. д. Один з очевидців ось як описує початок шкільного року: „По скінченню осінних робіт у цілій Данії почуваеться рух серед мешкаців. Всі поїзди переповнені: селяне, у віці 17—45 літ, спішать на університети". — „Завважується рівнож, що молодий хлопець чи дівчина по скінченню університету неохоче жениться чи виходить замуж за цих, що не мають подібного образування. Дуже часто буває, що молоде подружжа їде до одної з шкіл, призначеної для обох полів".

Найкраще свідоцтво про вартість вищих селянських шкіл дав один учень, кажучи: „Я був у лісі й от хтось прийшов і взяв мене з собою на високу вежу. А чим вище йшли ми, тим більше й ширше я бачив, а врешті зором обняв цілий світ".

Популярність.

Чоловік (до жінки): Чуєш!! У ґазеті нині згадано і про мене!

Жінка: Що ти кажеш?

Чоловік: Послухай: „В місяці жовтні переїхало трамваями 115,743,987 людей". Я був одним із тих пасажирів.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В члени Рідної Школи.

З рамени Січи ім. Б. Хмельницького переведено вписи в члени Рідної Школи. В той спосіб зібрано $115.30, які віділсано до Обеднання.

Зложили: Каса Січи ім. Б. Хмельницького $10, Каса від. 204 У. Н. Союза $25, члени Української Нар. Школи при 14 ул. $17.30, а решту зложили члени Січи ім. Б. Хмельницького.

Спис імен буде висланий до Головного Заряду Рідної Школи, звідки члени одержать грамоти.

М. Близнак.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На діточий шпиталик.

На поклик Т-ва Допомоги Українській Молоді у Львові зібрано в українській церкві Усп. Пр. Діви в Перт Амбой $21, а в церкві св. Димитрія в Картерет $6.

Разом зібрано $27 і вислано до краю через Обєднанне.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

Весілля, яких коби більше.

Дня 6. жовтня б. р. відбулося в церкві св. ап. Петра й Павла вінчаннє молодої пари, Володимира Онищака, сина Максима і пок. Марії Онищак, з Анною Притуляк, дочкою Матвія й Анастазії Притуляк. Обі родини знані не тільки в Клівленд, але й у других місцевостях з чесноти, зі щирої народної, громадської, патріотичної роботи. Молоду пару вінчали о. сов. Л. Левицький і о. Коритовський. Численна дружина й знакомі заповнили церкву як на яке велике свято, бо і старі і молоді спішили подивитися на вінчанне молодої вибраної пари. Церква була прибрана живими пальмами й цвітамими. Весільна забава відбулася в галі Українського Народного Дому при Вест 14 улици. Простора галя була вщерть заповнена чесними гостями. До танців пригравала дібрана музика під проводом п. Олеськова. Було це гучне й чесне весілля, якого ще в українській кольонії в Клівленд не було.

Молода пара була щаслива і рада, але при тім щастю не забула і за народну справу. Видно, вихована в українськім патріотичнім дусі, коли в тій щасливій хвилі не забула за наших нещасних інвалідів. При кінці весілля обоє молоді попросили своїх старостів, щоби їм ще зробили одну найбільшу приємність, а це, щоби занялися збіркою на українських інвалідів в старім краю. Хто почув їх просьбу, той подумав собі: Боже, коби то усі такі були українські весілля, то неодну сльозу можна би обтерти нещасним інвалідам, вдовам та сиротам.

На просьбу молодої пари збіркою занявся пан Дмитро Шмаґала.

Жертвували слідуючі: молодий Володимир Онищак й Анна, його жена, 5 дол.; А. Ґоїк 2 дол.; по 1 дол.: Д. Шмаґала, Д. Заґводзкий, Г. Лозінський, Г. Шваґуляк, Т. Бандура, С. Ґоїк, Анастазія Страп, Марія Базар, І. Мелянич, С. Юник, С. Бейман, Розалія Бандура, Марія Войтків, П. Липян, П. Свідрик, Кат. Завадовська, І. Івахів, М. Камінський, М. Левицький, Марія Бандура, Harry Clabeapo, М. Притуляк, Анастазія Притуляк. — Разом $30.00.

Молоді і жертводавці зажадали, щоби жертва була вислана через Обеднаннє, що я і зробив.

Петро Липян.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ФАРЕЛ, ПА. Отсим повідомляється членів і членкинь Бр. св. Петра і Павла, від. 285, що відкриття і посвячення нашого прапора відбудеться 24 листопада, в 8-ій годині рано, в православній церкві в Шарон, Па. Кождий член обовязаний явитись на сей празнік. — Данило Кучмак, предс.; Васько Гладьо, кас.; Мик. Забич, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний місячний мітінґ відбудеться в неділю, 25. листопада, в ґали парохіяльній при Оклей і Райс ул. На порядку дня є важні справи до полагодження, тому проситься всіх членів явитись. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. — Никита Гурей, предс.; В. Гриньків, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться 25. листопада, точно в 2-ій годині попол., під ч. 610 S. American St. Проситься всіх членів прибути на сі збори, бо є важні справи до полагодження. Пригадується довгуючим членам, щоб вирівнали свої залеглости, бо в слідуючім місяци має відбутись контроля. Хто не вирівнає своїх залеглостий, буде суспендований. — І. Сорока, пр.; М. Барна, кас.; О. Будай, секр.

Наймичка (що варить обід на ґазовій кухні): Пані казала мені щадити ґаз, а я забула спитатися, де ховати той заощаджений ґаз.

ЗОЛОТО І ЙОГО РОЛЯ В ХОДІ СТОЛІТЬ.

Від найдавніших часів люди всіх рас приняли золото як платничий і вимінний засіб. Причиною цього є це, що золота взагалі є небогато та надається виключно до прикрас і до цього, де є потрібний матерійл дуже відпорний на хемічне ділання. На ширшу скалю золото не дасться вживати тай годі з нього робити знаряддя чи машини, тому що мягке і податливе. Зате золото дасться дуже розтягати. З одного кільоґрама золота можна витягнути нитку довгу на півтретя км. Золото можна розклептати на тонесенькі бляшки, грубі ледви на одну тисячну міліметра.

Відомо, що скількість золота, яку має якийсь край, є свідоцтвом його богацтва. В історії людства і держав золото все відгравало важну ролю.

Перед пятьма тисячами літ привілеєм мати золото й уживати прикраси з цього металю втішалися передовсім володарі. Доказом того є старинні розкопки та скарби найдені в гробницях фараонів, як прим. у гробниці Тутенкамона. Певно золото не було тоді грошем у нинішньому значінні, а було радше мірою богацтва і значіння його власника.

Ця таємнича притягаюча сила, яку золото все мало на людей, є свого рода психольоґічним феноменом. Ця сила здобула оправдання щойно з часом, а саме, коли золото сталося основою й осередком фінансового життя. Цю зміну ролі золота приписують папі Італії, а радше маленьким князівствам, які в XIII віці творили Італію. Володарі тих невеличких держав, що займалися торговлею, прийшли до переконання, що єрархія ріжних суспільних верств або осіб має основу в цьому, скільки вони мають золота. На цій основі повстали перші завязки й основи нинішнього капіталістичного устрою.

Коли візьмемо під увагу, що за останніх сто літ відкрили найбільші золоті поля в Каліфорнії, в Південній Африці й Алясці, то справедливо це століття можна би назвати „золотою добою". Приріст золота в тім часі побільшив на 60 процент запаси того металю, нагромаджені від 50 століть.

Найбільші і найбогатші світові копальні золота є нині в Трансвалі. Там за один 1927. рік видобули дві треті загальної скількости світового приросту того металю за той сам час. Решту, себто одну третю часть цілости, вартости около 388,500,000 фунтів стерлінґів, видобули в Злучених Державах, в Мексику, Канаді й СРСР. У меньших скількостях добувають золото в Австралії, Середущій і Південній Америці, Японії та Филипинах.

Половина того золота розходиться по світі для торговельних цілей, на виріб мистецьких предметів і дорогоцінностей. Друга половина послужила до збільшення резерв золота поодиноких держав і тимсамим влекшила навязати міжнародні, економічні та фінансові взаємини.

Найбільші резерви золота має нині Америка, около 45% загальної світової скількости того металю. В дійсности, із скількости золота, вартости около 10 біліонів фунтів стерлінґів, які нині в золотих монетах курсують по світі, Америка має около 4.5 біліонів.

В глибині около 20 метрів під поверхнею моря зложена є якась скількість золота, що є власністю „Союзного Банку Резерв" у Ню Йорку. Поза сталевою кратою є велика комора, в якій скривається десята часть світових запасів того металю. Стоси золота, зложені там, влискуються в штабах, кістках або монетах, замкнені і добре пильновані, ніби небезпечний вязень. М. і. є там брили вартости 7 до 8 тисяч фунтів стерлінґів одна.

Історія Америки зачинається, можна би сказати, від часу, як там стали шукати золота.

Коли з кінцем XIII. століття славний італійський мандрівник Марко Польо вернув із Китаю, привіз із собою золоту табличку, яку подарував йому Великий Хан на те, щоби, як покаже її, міг зажадати в китайській державі всього, що йому треба, а все те йому дадуть. Марко Польо підчас мандрівки чув нераз про острів Чіпанґо, де — як говорили — є невичерпані запаси золота і де навіть крівля королівської палати була покрита золотом. Книжка, в котрій Марко Польо подає вістку про цю золотодайну країну, була причиною, що два століття пізніше казала Колюмбові шукати нової дороги до Індії та довела в 1492 р. до відкриття нового континенту, а тимсамим викликала переворот в історії золота в світі. Коли Колюмб вперше приплив до американських берегів і спитав Індіян-тубильців, де можна би найти золото, ті пояснили йому, що недалеко є острів Куба, якого король має посудини, повні золотого піску. Тоді Колюмб казав розпустити паруси і поплив шукати цього острова. Думав, що тубильці говорять про острів Чіпанґо.

Від тої хвилі скоре пізнання і розслідження обох континентів Нового Світа треба приписати по більшій части бажанню здобути цей благородній метал. Тою жадобою відзначаються люди цивілізовані, а „дикі" ні. Індіяни, Азтеки чи Інкаси не цінили золота як скарбу, лише подивляли його красу. Колюмб каже, що тубильці давали йому пісок золотий або золоту брилу так, як подавали чарку води.

Колюмб, як вернув в Еспанію, сказав: „Шлях, що веде до здобуття золота, отвертий". Слова ці мали той наслідок, що, як сам згадує, не було тоді в Еспанії людини, яка не бажалаби і не старалася бути подорожником і відкривцем.

Тоді теж почалися перші виправи за американським золотом. За шіснацять літ привезли Еспанці до своєї батьківщини золота вартости пятьох міліонів фунтів стерлінґів. Коли з часом в Америці не вистарчало рук до праці — бо клімат золотодайних околиць десяткував тубильців — тоді там спровадили американських муринів.

В 1519. році прийшов до Мексика з горсткою війска Фердинад Кортез. Як довідався, що в племени Азтеків є величезні богацтва золота, спалив свої кораблі і зараз зачав із своїми людьми похід на столицю Азтеків. Першим його вчинком було, що післав кількох вояків до короля того племени Монтезуми. Вони просили в нього трохи золота, а казали, що воно їм потрібне на лікарство. Монтезума сам вийшов на стрічу Кортезові та дав йому золоті нашийники й інші прикраси з того металю. Та зле віддячилися господарям так гостинно приняті пришельці. До двох літ Кортез побив Монтезуму, здобув Мексико, країну не дуже богато більшу ніж Еспанія, а мешканців перемінив у невільників і приневолював працювати при добуванні золота.

Десять літ пізніше Франц Пізаро перейшов Панамську вузину і таксамо задля здобуття богатого в золото Перу пустився з війском здовж побереж Південної Америки. Відважно взявся переходити гори Анди та в 1531. році ввійшов як побідник до Перу. Вожда інканського племени Атагуальпу підійшов зрадою та стягнув із нього величезну контрибуцію золота і казав убити його. Зчасом племя Інка стрінула доля така як мешканців Мексика. Завойовані наїздниками мусіли працювати в копальнях. Величезні золоті скарби і ріжна посудина й прикраси зі щирого золота, деякі виконані по мистецьки у виді птахів або інших звірят, сталися добичею Еспанців.

Золото це, почасти перетоплене на таби, Еспанці навантажили на кораблі, щоби перевезти його в Европу. Та як кораблі плили Тихим океаном, сталися добичею Франца Дрейка і він їх разом із вантажем перевіз до Анґлії.

Двацять літ пізніше інкаське племя винищено майже зовсім.

Тимчасом інші виправи Еспанців, Анґлійців, Французів і т. д. розслідживали щораз то нові американські землі — шукали за золотом, але не найшли його зовсім. Щойно сто літ пізніше відкрили широкі золоті поля в Бразилії. Відтам цілих сто літ відпливали до Портуґалії кораблі, навантажені золотом.

Від 1492 до 1847. року вивезено з американських копалень золота вартости двох міліярдів фунтів стерлінґів. Так збільшилися запаси із старинних і середньовічних часів майже вдесятеро.

Від 1848. року сталася славною Каліфорнія завдяки обильним її золотим полям. Що в Каліфорнії є цей метал, знали вже богато раньше, ще за володіння Еспанців, одначе Єзуїти боялися, щоби в краю не прийшло до забурень, тому держали цю вістку в тайні. Одначе в 1848. році найшли припадково золотий пісок у посілости якогось капітана Сутнера. Не минуло кілька місяців, а в околиці зійшлося богато людей, що звідусіль сходилися до нової золотої країни. Сутнера прогнали з його посілости, його посілість збурили. Як вичерпалися найлекше напливові верстви, взялися до вище положених, давніших золотоносних шутровищ. Де добували золото гідравлічною методою, там на місце врожайних цвітучих піль оставляли лише руїну — скельний шутер і пустку. Але всетаки ці шукачі, що особисто часто нічого не були варта, несли зі собою добродійства культури для країни досі безлюдної і майже дикої. Коли в 1848. році Каліфорнія мала ледви 15 тисяч мешканців, що головно випасали худобу, то вже в 1850 р. має вона сто тисяч мешканців, а в 1877 році около міліон.

Золото достарчає Каліфорнія все ще, але нині вже значно менше ніж колись.

В 1915. році Злучені Держави дали около 21 процент скількости золота, добуваного в цілому світі, нині процент цей впав і виносить ледви 12 від сто.

Анґлія зі своїми величезними копальнями золота в Півд. Африці має контролю над найбільшими жерелами, відки черпається цей дорогоцінний метал, і мабуть матиме її і в будуччині.

ЖАРТИ

Віритель (до старої панни): Не відійду від вас, пані, поки мені не віддасьте тих 270 долярів!

Стара панна: Ах, що за щастя! Нарешті матиму досмертного товариша!

—o—

Сварлива жінка (до чоловіка): Кажу тобі: ще одно слово і я лишуся вдовою!

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ
НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
за жовтень 1928 року.

ВІДДІЛ 177.

Тов. Любов у Провіденс, Р. Ай.

Жертви від членів і дохід з пікніку проголошено.

Дісланo від членів	$64.00
Разом	$64.00
Рекрут Дмитро	$5.00
Магеровський Микола	3.00
Потикевич Павло	2.50
Патикевич Евдокія	2.50
Хомишин Марія	2.00
Рекрут Володимир (стар.)	2.00
Накопінська Евфрозина	2.00
Рой Дмитро	2.00
Біляк Александра	1.00
Сердинська Марта	1.00
Онисько Текля	1.00
Настасовський Іван	1.00
Настасовська Олеся	1.00
Чех Йосиф	1.00
Рекрут Катерина	1.00
Рекрут Омелян	1.00
Рекрут Ксеня	1.00
Біслюк Тереса	1.00
Пилипів Павло	1.00
Пилипів Анастазія	1.00
Лучка Гаврило	1.00
Лучка Петрунеля	1.00
Саска Стефан	1.00
Саска Стефанія	1.00
Гумлак Лука	1.00
Гумдак Анна	1.00
Бекенбак Йосиф	1.00
Бекенбак Стефанія	1.00
Онисько Василь	1.00
Онисько Магдалина	1.00
Музичук Григорій	1.00
Муанчук Юлія	1.00
Підгородецька Антоніна	1.00
Костів Параска	1.00
Мельник Анна	1.00
Ґурняк Андрій	1.00
Деркач Корнило	1.00
Зарицький Марія	1.00
Зарицька Йосифа	1.00
Олійник Михайло	1.00
Олійник Текля	1.00
Рекрут Володимир (мол.)	1.00
Мартиневич Володимир	1.00
Лаврів Марія	1.00
Киндибалюк Марія	1.00
Франків Іван	1.00
Франків Анеля	1.00
Журба Емілія	1.00
Шевчук Іван	1.00
Шевчук Анастазія	1.00
Рой Федор	1.00

ВІДДІЛ 204.

Укр. Нар. Союз ч. 204 в Ню Йорку, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від членів проголошено.

Дісланo від членів	$12.60
Разом	$12.60
Лисюк Калиник	$5.00
Гук Василь	3.00
Максимюк Михайло	1.00
Демкович Олекса	1.00
Гаврилко Яків	1.00
Ковальчук Петро	1.00
Дерик Розалія	60

ВІДДІЛ 282.

Тов. Січ у Сиракюз, Н. Й.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушки проголошено.

Дісланo дохід з балю (29. вересня 1928)	$50.00
Разом	$50.00

ВІДДІЛ 330.

Тов. Запорожська Січ у Літл Фолс, Н. Й.

Жертви від членів проголошено.

Дісланo жертву від члена	$ 1.00
Дохід з балю	10.00
Разом	$11.00
Тимків Дмитро	$1.00

ВІДДІЛ 336.

Тов. Сокіл у Клівленд, Огайо.

Жертви з каси відділу, від членів і з забави проголошено.

Дісланo від членів	$5.75
Разом	$5.75

(Поіменний виказ буде оголошений в рубриці „Як будуємо Сиротинець-Захист У. Н. Союза).

ВІДДІЛ 355.

Тов. Запорожська Січ у Ст. Джозеф, Мо.

Жертви з каси відділу, від членів, з пушок і з коляди проголошено.

Дісланo дохід з підприемства	$15.00
Разом	$15.00

ВІДДІЛ 363.

Тов. Запорожська Січ в Оліен, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від членів проголошено.

Дісланo від членів	$3.00
Разом	$3.00
Сеник Михайло	$1.00
Челядин Федь	50
Голод Олекса	50
Костів Іван	50
Ткачик Григорій	50

ВІДДІЛ 364.

Бр. св. Василія в Клівленд, Огайо.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушок проголошено.

Дісланo дохід з балю	$30.36
Разом	$30.36

ВІДДІЛ 385.

Тов. Запорожська Січ у Міннеаполіс, Мінн.

Жертви від членів, від не членів і дохід з представлення проголошено.

Дісланo від членів	$15.75
Від не членів	2.00
Разом	$17.75
Олійник Іван	$1.00
Шабатура Онуфрій	1.00
Шміґановський Іван	1.00
Федорців Павло	1.00
Канюк Михайло	1.00
Ревцьо Василь	1.00
Вересюк Теодор	1.00
Яворський Петро	1.00
Федюк Марія	1.00
Хас Михайло	1.00
Чучман Петро	1.00
Алексійчук Тихон	1.00
Харчишин Лука	1.00
Гусак Микола	50
Волович Микола	50
Кучинський Микола	50
Зубрицький Антін	50
Пікула Пилип	50
Гунчак Микола	25
Кіт Іван (не член)	1.00
Бачинський Роман (не член)	1.00

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ
на Сиротинець-Захист У. Н. Союза злучених відділів У. Н. С. і з принагідної збірки в жовтні 1928 р.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Гр. Йосиф Пригарський, касієр 146 відділу У. Н. С., прислав дохід з двох пікніків, уладжених злученими відділами У. Н. Союза в Дітройт, Міш. $500.10

АЛЕНТАВН, ПА.

Гр. Михайло Гуцайлюк, секр. 147 відділу У. Н. С., прислав дохід з пікніку, устроеного від. 147 (бр. св. Михаїла) і від. 151 (сестр. Пресв. Богородиці) в Алентавн, Па. 109.98

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Гр. Михайло Рибак прислав половину доходу з представлення, устроеного місцевим Комітетом Сиротинця (допис буде поміщений в рубриці „Як будуемо Сиротинець-Захист У. Н. Союза") 60.00

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Гр. Микола Задерецький прислав жертви, зібрані на хрестинах у гр. М. Когута. Зложили: М. Когут, М. Задерецький, В. Вербинський, В. Корда, М. Палівка, Марія Гавриляк і С. Качоровський по $1.00; Н. Хмарик, С. Гранковський, П. Бов і М. Кліщинський по 50 цнт. — Разом 9.00

Названі висше жертводавці просять усіх свідомих Українців, особливо членів У. Н. Союза, щоби при всякій нагоді памятали на свій народний Сиротинець, бо ся інституція е найбільш пекучою справою українського народу в Америці.

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ ЖЕРТВ
НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
по конець жовтня 1928 р.

Члени У. Н. Союза зложили жертв у жовтні 1928 р.	$374.57
Відділи У. Н. Союза жертвували зі своїх кас	61.93
Дрібні жертви, зложені до пушки членами віділу У.Н.С.	7.15
Дохід з підприемств, уладжених поодинокими відділами У. Н, Союза	251.49
Жертви від не членів, прислані відділами У. Н. С.	5.75
Дохід з підприемств, уладжених злученими від. У. Н. С.	670.08
Збірка на хрестинах у Клівленд, О.	9.00
У жовтні 1928 р. вплинуло жертв на суму	$ 1,379.97
По конець вересня 1928 проголошено жертв на суму	39,418.51
По конець жовтня 1928 р. вплинуло жертв на суму	$40,798.48

Комітет Сиротинця-Захисту У. Н. Союза.

ЧИ БДЖОЛИ МАЮТЬ ГОДИННИК.

Високий степень інтеліґенції бджіл уже віддавно будить подив у всіх людей і особливе зацікавлення в природників. Хоч непоказної будови тіла, визначаються бджоли такими здібностями, котрих не стрічаеться навіть у більш розвинених комах.

От хоч би їх суспільне життя таке цікаве, доцільне, немовби воно було ділом мудрого знавця законів. Все в них відбуваеться так систематично й пляново, що бистрий спостерегач не виходить з подиву. Отже не дивниця, що цілий ряд природників присвятив працю нераз цілого свого життя, щоб тільки пізнати й дослідити життя цих дрібних пожиточних комах.

Недавно на засіданню Баварської Академії Наук у Мінхені представив професор д-р Фріш працю п. Інеборґи Белінґ про змисл часу в бджіл.

Пані Белінґ кормила бджоли цукровою водою на полю щоденно в точно означеній годині, напр. в полудне. По кількох днях бджоли запамятали собі добре годину корму і в ту годину прилітали громадою, щоб одержати призначені для них солодощі.

Протягом цілого дня прилітали на це місце поодинокі бджоли, немов на розвідку, а щойно в означену годину збирався цілий рій. По кормі рій вертав до вулика. Так можна було витресувати бджоли на кожну годину.

Звідки однак бджоли могли знати, що надходить назначена година? Щоб відповісти на це питання, уставлено вулик у коморі з одностайним, як у день, так у ночі штучним світлом. І в цім випадку тресура вдалася знаменито, хоч бджоли не могли орієнтуватися після сонця.

Мусить отже істнувати якийсь инший чинник, змінний враз з годиною дня, після якого орієнтуються бджоли.

Таким чинником може бути електричний провідник воздуха. Зміняеться він що години, отже може бути тим таемничим годинником бджіл.

Годинник бджіл е отже зовсім незалежний від денного світла й від атмосфери й що найправдоподібніше, бджоли носять його в своїм орґанізмі.

Це отже незвичайно цікаве явище, яке годі як слід пояснити. І хоч великі е здобутки людського розуму, однак перед тим загадковим явищем природи стае він наразі цілком безрадний.

МІСТО БЕЗ ПОЛІЦІЇ.

На анґлійськім острові Вайт е містечко, що числить около 5000 мешканців. Там е такий взірцевий лад, що влада вже давно скасувала всю поліцію, вважаючи її непотрібною. Але все воно не було так. Старі люде, котрі звичайно вихвалюють „давні добрі часи", тут в цьому місті признають, що тепер далеко ліпше як було колись. Ще тому 50 літ люде не важилися вечером показатися на вулиці. А саме тоді це містечко було головним осідком злочинців, які були причиною неспокоїв.

ПРОЄКТ.

Був собі „тиждень студента", який не дав сподіваного успіху з двох найважніших причин: польської й української. Деякі воевідства не дали на збірку дозволу, а деякі Українці не дали грошей там, де був дозвіл. Воевідства руководилися причинами, байдуже якими, а Українці економічними.

Це нечувана річ. В бюрі треба дати на „тидзєнь льотнічи і пржецівґазови", або на „оброньцуф Львова". На „Рідну Школу" дай, на „Просвіту" дай, на захист для сиріт по кавалєрах дай, а тут ще якісь тижні, місяці, роки... Прийде перший, або неділя, ніяк обігнатися від збірщиків. А чоловік дістав від жінки кілька злотих на пиво і як давати з цього на якісь там цілі. Сама суспільність приневолюе до викруту, який прибирае звичайно слідуючу форму:

Збірщик (цоркаючи пушкою):

„Прошу на тиждень студента".

Громадянин (дивиться з погордою на український напис на пушці):

„На русіньскє целє нє даєн". (автентичний випадок).

А потім сумління не дае чоловікові спокою, бо вирікся сам себе, як Петро вирікся Христа.

Аж вечером, як при восьмім пиві заспівае „А у тому відрі уся правда на дні", а по десятім „Ще не вмерла", успокоюеться його совість, бо змив свою вину, причинюючися піснею до українізації Львова.

Тих тижнів і місяців без числа. От не скінчився ще студентський, а вже пишуть часописи про місяць книжки. Хіба мало книжок накупувався чоловік у школі? Потім прийде день інвалідів, воєнних могил і лихо знае що ще!

Ні! При таких політично-економічних обставинах бути Українцем дійсно штука.

Чи нема на це якої ради?

Хочу піддати своїм краянам проєкт, який може відтяжить їх буджет від таких непотрібних видатків і заразом поставить на ноги всі наші дні, тижні, місяці та роки.

„Слово Польске" з 23, IX інформуе, що Ліґа Народів будуеться. Ставить три великі „палаци" за трицять міліонів швайцарських франків: одна палата для засідань, друга для секретаріяту, а третя на бібліотеку. На цю останню подарував американський міліярдер Ракефелер десять міліонів франків.

Гарний гріш!

А спитае хтось, на що і за що дав всі ці гроші?

Подобалась йому миролюби пісенька, яку співае Ліґа, тай дав за неї гроші.

Ліґа будуе палати, бо прочувае, що довго ще прийдеться їй співати про роззброення своїх членів... За той час може і ті палати поваляться...

Зате ми, Українці, не потребуемо розоружуватися, бо нас давно розоружили, а поліцаї повишукували вже всі кріси, які находилися на „нашій, не своїй" землі.

Війська не потребуемо розпускати, бо нема його, а цими, що служать у польській армії, нехай журиться Польща. Осталися в нас по селах колики до розбивання голов, а по містах язики до пльоткування і політикування. Це вся наша муніція, яка могла би загрозити світовому мирови.

Заложім Ліґу до боротьби з тими колами і з язиками і даймо про це вістку в Америку. Напевно найдеться Ракефелер, або Форд, що сипне на цю Ліґу міліонами, якими обділимо всі інституції, збірки, тижні і „їм же ність кінця".

Тоді щирий український патріот не буде примушений випиратися своеї народности, а гордо і твердо (в тіснім гурті) заявить, що він Русин з діда прадіда, певний того, що така заява не буде його коштувати ні одного гроша. („Новий Час").

Шило.

СКОРІСТЬ У ПРИРОДІ.

Наше століття можемо направду назвати століттям скорости. Розвиток машин комунікації, автомобілі, воздушні кораблі і літаки, пароплави, гармати осягли таку бистроту, про яку людині давно і не снилося. Нині будують такі аероплани, що летять 400 км. на годину. Автомобіль майора Кампбела робив 19. лютого 1928 р. 333 км. за одну годину. Тепер нема сумніву, що цю скорість можна збільшити. І справді ракетове німецьке авто німецького інжинiра Опеля робить іще більше км. на годину, але його для спроб пускали без пасажирів. Виринае питання, чи людина може видержати більшу скорість. Здорова людина потребуе ¼ секунди, щоби очи, нерви, жили відчули, поняли предмети й орієнтувалися. При скорости 333 км. на годину автомобіль зробить на секунду 36 метрів (буря лише 16 метрів, а ураган, вітер 39 метрів), себто таку віддаль, при якій очи і руки людини ледви можуть кермувати автом. Ось приміром у Флориді один славний автомобіліст не видержав такої скорости, очи його не могли вже слідкувати дороги й авто вскочило в море.

Перегляньмо тепер нову статистику скоростей в метрах за одну секунду: слимак зробить за секунду один міліметер, риби звичайно 2—3 центиметри, ріка один метер, гонена риба один метер, людина пішки 1,3 м., муха 1.6 м., плаваюча людина 1.19—2 м., слабий вітер 4 м., човно 4.5 м., парусний (вітрильний) корабель 4,6 м., морський пароплав середньої скорости 5 м., електричний поїзд 5—8 м., парусний яхт 8 м., людина при спорті: бігун на більшу віддаль 5.2—6.8 м., океанський скорий пароплав 10—11 м., людина на лижвах 11 м., товаровий поїзд 12.5 м., біциклiст 15 м., „Цепелін" 16 м., вітер 16 м., німецький особовий поїзд 17—20 м., почтовий голуб 18—26 м., ловецька собака 18.33 м., німецький поспішний поїзд 22.75 м., вітрильні сани на леду 22.2 м., автомобіль 25—35 м., перегоновий кінь 25.5 м., скорий поїзд між Свіден-Линдон-Падінґтон (найскорший в світі) 27.63 м., орел 31 м.

Моторове човно 38.33 м., ураган 39 м., авторекорд Буффа і Веняміна 42.48 м., ластівка 45 м., моторове човно Врайта 45.63 м., авторекорд француза Маранда 47.77 м. на однім км., найбільша скорість льокомотиви без ваґонів 51.66 м., цикльон дня 18. вересня 1926 року у Флориді, що спустошив побереже, 58.91 м., аероплян Палярда (25. січня 1926 р.) на тисячу км. 60.67 м., авторекорд Кампбела 92.04 м., рекорд гидропляна Де Бернарді 124.49 м., рекорд аероплану у Венеції в 1927 р. 145.27 м., на секунду 330 м., стрільно полевої німецької гармати 442 м., скорість обороту землі на рівнику 450 м. на секунду, німецький кріс 645 м., стрільно корабельної гармати 725 м. Земля довкола сонця робить 30,300 метрів на секунду, скорість електричної струї в телеграфічному дроті 11 міліонів 690,000 м. на секунду, бистрота світла на основі нового обрахунку Міхельносна 299 міліонів 796,000 метрів.

Слимак зробить один міліметер на секунду, коли промінь, також за секунду, зробить майже 300 міліонів метрів. Електрична сила (телеграф, телефон, радіо) зробить більше ніж 11 міліонів метрів на секунду. Земля обертаеться довкола сонця з такою скорістю, що робить що секунди 30 км. Коли візьмемо під увагу ці скорости та зрівнаемо їх із слабими силами людини, тоді людина показуеться дійсно малою, одначе людський ум величезний, могутній, бо пізнав, обрахував великанські сили природи та підчинив їх своїм величавим машинам.

Предки наші говорили: „ходи помало, здобудеш більше". Одначе нині людина стараеться прискорити все, а передовсім комунікацію. Нині вже нема перегород між частинами світа. Телеґраф, телефон, радіо, поспішні поїзди, літаки, воздушні кораблі, автомобілі побідили час. Людство розвиваеться скорше, люди, народи всього світа приближаються скорше, культура що дня охоплюе все більші некультурні части і цивілізація станеться скоро загальним добром усього людства.

ТУРЕЦЬКИЙ ТЕАТР.

Для турецького театру (який мае дуже мало оригінальних пес) останніми часами письменники перекладають багато европейських, головнож французьких авторів. Передовсім комедії Молієра, але то дуже свобідні переклади. Замісць Французів виступають беї, замісць священиків годжі, а латинські цитати заступлено клясичними арабськими з корану.

Mr. I. Knowitt — Some day that guy's going to make an awful blunder! — By Thornton Fisher

WHY THIS ISN'T A PHOTO OF YOU IPPY!
HM-THAT'S THE BEST LIKENESS I EVER HAD TAKEN-
WHAT IS THIS? A JOKE? THIS ISN'T YOU, IPPY. SOMEBODY'S KIDDIN' YA!
YOU DON'T KNOW REAL PHOTOGRAPHY WHEN YOU SEE IT. LOOK AT THOSE EYES AND NOSE. THAT'S ME TO A "T"
HAW! I'LL TAKE YOUR WORD FOR IT THEN-HAR-HAR-
I'M SORRY BUT MY ASSISTANT MUST HAVE GIVEN YOU THE PHOTOS OF MRS. MALONEY'S CAT BY MISTAKE - HERE'S YOURS.